

plaat komt bezoeken, namelijk de mantelmeeuw. Een enkele is er altijd wel te zien, maar vluchten van 25, zooals ik er begin Sept. 1923 een aantrof, blijven toch hier, betrekkelijk ver landwaarts, tot de minder algemeene verschijnselen behooren.

In het najaar komen langzamerhand de oude bekenden, de eendensoorten en de ganzen terug, die het dan weer tot het volgend voorjaar uithouden. 's Winters heb ik hier nog nooit de vogels, die soms zoo algemeen kunnen zijn in de zeegaten of op de Wadden, alken, zeekoeten, eidereenden en rotganzen of zelfs zeeëenden gezien, of ook maar gehoord, dat ze geschoten zijn. Daarentegen is een andere zwemvogel, de roodkelige zeeduiker, hier een vrij algemeene gast, die ik elken winter verscheidene keeren zie; eens, eind Maart 1921, zelfs een vlakbij, bij wien de keel al gedeeltelijk rood was. Hij bleek vleugellam te zijn; ik heb hem gevangen, toen hij aan land ging en mee naar huis genomen om hem te verzorgen en zoo mogelijk, beter te laten worden, wat me reeds eenige keeren met wilde eenden en meerkoeten is gelukt. De zeeduiker was echter veel te wild; wel at hij en slikte dan jonge palingen van 15 c.M. door, (grootere kon hij zonder meer in zijn enge ruimte niet naar binnen werken) maar na een week is hij helaas gestorven.

Ook zaagbekken komen nu en dan eens de Oostpunt van Flakkee opzoeken, maar algemeen zijn ze er niet. Ja, 20 Dec. 1921 was ik zoo gelukkig bij ons dorp een doode Jan van Gent te vinden, wiens borst onder teer zat. Zoover van de kust deze vogelsoort te vinden is voorwaar ook een buitenkansje! U kunt begrijpen, dat ik er blij mee was. Hij bevindt zich thans evenals de roodkelige zeeduiker, in een particuliere verzameling.

Hiermede ben ik aan het eind gekomen van mijn, zij het ook onvolledig, verslag over de Flakkeesche vogelwereld. Ik hoop, dat het laat zien, dat ook op minder bezochte en weinig vermelde plaatsen nog veel te zien is van onze mooie vogels.

Ooltgensplaat.

J. B. KIEWIET.

HOE PAARDEN EEN BAD NEMEN. ¹⁾

MEN ziet in de zomer bij zeer zonnig, warm weer, koeien vaak in het water staan. Nu is het van algemene bekendheid, dat ze in die tijd zeer veel last kunnen hebben van de runderhorzel, een soort vlieg, die aan hun haren eieren legt, waaruit larven te voorschijn komen, die al bijtende zich een weg banen tot onder de huid, waarbij grote etterbuilen ontstaan, waarmede ze zich voeden.

Sedert de onderzoekingen van de laatste tijd, die uitgemaakt schijnen te hebben, dat deze vlieg zich niet licht boven water waagt, is het, naar mijn mening, wel waarschijnlijk geworden, dat de zoeven genoemde gewoonte der runders gericht is, op het zich te weer stellen tegen aanvallen der door hen zo buitengewoon gevreesde horzels.

Paarden ziet men dit nooit doen. Deze hebben ook hoogst zelden last van de horzel. Toch ziet men ze wel een bad nemen en, wat koeien nooit doen, zij wentelen zich daarbij in het water om en om. Een eigenaardige handeling bij dit baden kon ik deze zomer op Noord-Beveland herhaaldelijk waarnemen gedurende de warme dagen in 't begin van Augustus. 'k Was gelogeerd in een woning, waar dicht bij een hofstede ligt, waarvan een weide onmiddellijk grenst aan mijn tijdelijk verblijf en tevens aan het boeren erf.

Als de paarden van de boer 's avonds hun werk gedaan hadden, werden ze niet terstond in de wei gelaten, maar liet men, zoals daar algemeen gebruikelijk is, ze eerst enige tijd op de stal staan, om ze de buik voor een groot deel vol te laten eten aan verse rode klaver. Dan werden de staldeuren geopend en renden de dieren de weide in, een schouw-

1) Op verzoek van den schrijver in vereenvoudigde spelling.

spel, dat zowel voor de eigenaar als voor mij steeds grote bekoring had. Er waren er zeven. Zes prachtige voskleurige stamboekdieren en een bruine, die, hoewel nog flink, reeds ver in de twintig jaar, dus buitengewoon oud was, die niet meer behoefde te werken en zijn natuurlijke dood zal mogen sterven.

In de wei was als gewoonlijk een niet diepe put voor drinkwater. Daarheen was het, dat de paarden steeds terstond, als ze los kwamen, heen holden om zich onmiddelijk te water te begeven. Hoogst eigenaardig was het dan om te zien, dat ze steeds allereerst begonnen, met hun voorpoten geweldig hard in de weke bodem te stampen en gravend te slaan, zodat het eerst heldere water spoedig heel modderig werd. Dan gingen ze op de rug liggen en in het troebele nat heen en weer wentelen. Als ze na korte tijd er weer uit kwamen, zagen ze er natuurlijk zeer bemodderd uit. Wel gingen ze dan dadelik nog wat in het gras wentelen, maar schoonmaken deed dit hen al heel weinig. De oude bruin heb ik geen enkele keer een bad zien nemen en toen het wat koeler werd, deden de vossen het ook niet meer. Telkens als ik de hoogst zonderlinge manier van baden der paarden waarnam, kwam de vraag in me op of dit heftig stampen en slaan in het water niet een gewoonte zou kunnen zijn, mede gebracht uit de wilde staat, waar ze kon dienen om zich te beschermen tegen gevaarlijke dieren.

Thuis gekomen zocht ik in Brehm, of ik daar er iets over vinden kon, doch te vergeefs.

Wel vond ik er een beschrijving der leefwijze van verwilderde paarden in Zuid-Amerika door Alexander von Humboldt, waarin een en ander voorkomt over gevaren, waarmede ze te water te kampen hebben en waardoor ik gestijfd word in mijn vermoeden, dat het toch wel niet onwaarschijnlijk is, dat de vreemde manier van baden door ons nuttigste trekdier in verband kan staan met zijn afkomst.

De schrijver zegt, vertaald, o.a.:

„Treedt eindelijk na een lange tijd van droogte de weldadige regentijd in, dan verandert het toneel. Nauweliks is de oppervlakte der aarde nat geworden of de steppe is bedekt met het heerlijkste groen. Paarden en runderen weiden en genieten met vreugde het genot des levens. In hoog opschietend gras verbergt zich de jaguar en overweldigt menig paard en menig veulen met wissen sprong. Spoedig zwellen de rivieren en de zelfde dieren, die gedurende een deel van het jaar van dorst versmachtten, moeten nu als amfibien leven. De merries trekken zich met de veulens op de hogere banken terug, die als eilanden boven de waterspiegel uitsteken. Iedere dag wordt de droge ruimte kleiner. Door gebrek aan weide zwemmen de opeen gedrongen dieren uren lang rond en voeden zich op gebrekkige wijze met de bloeiende grasstengels, die boven het bruin gekleurde, gistende water uit steken. Veel veulens verdrinken, veel worden door krokodillen gegrepen, met de staart stuk geslagen en verslonden. Niet zelden ziet men paarden, met de sporen der krokodillen als grote lidtekens aan de schenen. Ook onder de vissen hebben ze een gevaarlijke vijand. De poelen zijn met talloze elektriese alen gevuld. Deze merkwaardige vissen zijn sterk genoeg, om met geweldige slagen de grootste dieren te doden, als ze hun batterijen plotseling in een goede richting ontladen.”

Dat de paarden zich door krachtige slagen tegen de elektriese vissen trachten te verdedigen is bekend, en al komen nu dergelijke gevaarlijke beesten niet in onze wateren voor, toch gedragen, naar het schijnt, onze viervoeters zich, of dit wel zo was en het komt me voor, dat ze hier verstandig aan doen ook, want gevaar, door een ander dier veroorzaakt, bedreigt hen hier toch wel degelijk. Ik doel op bloedzuigers, die hun veel last kunnen bezorgen, wat blijken moge uit het volgende voorval, dat ik eens mede maakte.

Een jong paard was in een sloot zijner weide geraakt, waaruit het zich niet te redden wist. Toen we hem in zijn benarde toestand vonden, werden snel de nodige reddingsmiddelen gehaald en gelukte het ons hem spoedig op het droge te halen. En wat bleek nu? Dat een zeer groot deel van zijn lichaam dicht bezet was met vast gezogen bloed-

zuigers. Deze hadden het dier zoveel bloed afgetapt en hem daardoor zo verzwakt, dat het niet meer alleen staan kon. Had men hem eerst enige tijd later gevonden, dan was hij zeker aan de bloedzuigers ten offer gevallen.

Deze dieren nu leven veelal op de bodem van het water en 't komt me nog al waarschijnlijk voor, dat ze zich alles behalve op hun gemak zullen gevoelen, als de paarden zich te weer stellen door krachtig te stampen en gravend te slaan met hun breede hoeven. En of ze met hun ogen, al zijn die talrijk, veel zullen uitvoeren in die dikmodderige, sterk bewogen massa, valt ook te betwijfelen; terwijl het zeer waarschijnlijk is, dat, al weten sommigen toch nog een paard te bereiken, hun de lust om de begerige bekken in de huid, nu met slik beladen, te zetten, ook wel zal vergaan.

Winschoten.

W. W. SCHIPPER.

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN.

Ongewone Dingen. — In de Levende Natuur van 1 Sept. l.l. bespreekt A. Joman enkele eigenaardige gevallen van afwijkingen bij planten, die 't determineren bemoeilijken, omdat zij buiten den regel vallen, en spreekt den wensch uit, dat anderen ook zulke gevallen zouden mededeelen. Welnu, ik wil daaraan eens voldoen.

Volgens de boeken moet een enkelvoudige roos, dus een zuiver botanische roos 5 bloembladeren hebben. Welnu de *Rosa sericea* Ldl. heeft er maar 4. Dit is geen toevalligheid door de kultuur ontstaan, maar een vaste eigenschap van deze chineesche roos, daarom ook *Rosa tetrapetala* Royte genoemd. Bij *Potentilla* *Tormentilla* vindt men iets dergelijks en bij *Nivehusia alhebamensis* is geen enkel bloemblad te vinden. Toch behooren beide tot de roosbloemigen.

Onder de planten der *Caprifoliaceae* vindt men tal van soorten, die zoowel enkelvoudige als gelobde bladeren hebben zooals *Lonic. peryclimenum*, *Leycesteria formosa*, *Symphoricarpos*, terwijl enkelvoudig gaafrandig de vorm is. Bij *Forsythea suspensa*, *Sieboldii*, *Fortunei* vindt men aan denzelfden tak (waterloten) zoowel enkelvoudige als gelobde, zelfs nagenoeg gevinde bladeren. De soorten van 't Geslacht *Morus* hebben zoowel enkelvoudige als gelobde bladeren. Ook treft men dit aan bij *Broussonetia papyrifera* en *Kaempferi* aan. Hetzelfde geldt voor *Sassafras officinalis*.

Bij eiken denkt een ieder aan min of meer gelobde bladeren, 't zij dat de lobben stomp afgerond of scherp zijn. Toch zijn er soorten, die geheel gaafrandig zijn, o.a. *Quercus phellos* en *Q. imbricaria*. Soms, zooals bij *Q. ilex* zijn de bladeren of gaafrandig of sterk getand. Een ieder denkt zich een gewone *hulst* (*Ilex aquifolium*) met sterke naar alle zijden uitstekende stekelvormige bladtanden. Bezieet men echter oude in 't wild groeiende exemplaren, dan verandert dit en zijn 't meestal gaafrandige bladeren met één enkelvoudige eindpunt. Vooral vindt men deze aan den top van den boom.

Bij *Acacia* (echte natuurlijk) is het kenmerk gevinde bladeren, soms geheel verdwenen en bleef er van de bladeren niets anders over dan een bladvormige bladsteel. Bij zaailing *Ac. verticillata* krijgt men eerst gevinde kiembladjes, bij verdere ontwikkeling verdwijnen deze en heeft de plant slechts kranswijs geplaatste naaldvormige bladeren.

Mij werd dezer dagen een takje met bladeren gezonden ter determinering. Het was een soort of liever verscheidenheid van een gewone *esch* (*Fr. excelsior*). Ieder weet dat de gewone *esch* gevinde bladeren heeft. De mij toegezondene had enkelvoudige bladeren. (*Fr. exc. monophylla*). Zoo iets treft men ook aan bij gewone valsche *acacia* (*Robinia*), en bij gewone *Noteboomen* (*Juglans regia*).

Als de botanici stelsels in elkander zetten, moeten zij overeenstemmende eigenschappen bij elkander brengen. Maar er zullen altijd individueele eigenschappen overblijven, die aan onze geleerdheid parten spelen. 't Zelfde geldt met de groeiplaats van sommige planten. Vele planten zijn bepaald gebonden aan bepaalde eigenschappen van den bodem. Er zijn planten echter, wien het niet schelen kan, of zij 't nat of droog hebben. *Solanum dulcamara*